

Δευτέρα, 20 Φεβρουαρίου 2023

ΠΡΟΣ:

Διαρκή Επιτροπή Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνη

**Παρατηρήσεις επί του προτεινόμενου σχεδίου νόμου για την
«Υποβολή δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης (πόθεν έσχες)
και οικονομικών συμφερόντων»**

Περί υπόχρεων προσώπων (άρθρα 3-16)

1. Η πρόβλεψη του άρθρου 3 του προτεινόμενου νομοσχεδίου περί αυτοτελούς υποχρέωσης υποβολής Δ.Π.Κ από τους/τις συζύγους, εν διαστάσει συζύγους και των προσώπων που έχουν συνάψει σύμφωνο συμβίωσης, δημιουργεί εύλογες απορίες ως προς: α) το εάν οι δηλώσεις αυτές θα είναι ξεχωριστές και αν ναι ποιος θα είναι ο τρόπος με τον οποίο θα συσχετίζονται με τις δηλώσεις των «κυρίως» υπόχρεων και β) το εάν και αυτές οι δηλώσεις θα υπόκεινται σε δημοσιοποίηση (στις περιπτώσεις που προβλέπεται δημοσιοποίηση των δηλώσεων). Για να καταστεί απολύτως σαφές ότι οι δηλώσεις θα συσχετίζονται και θα δημοσιεύονται, ούτως ώστε να διασφαλίζεται επί της ουσίας η διαφάνεια και η πλήρης αποτύπωση της περιουσιακής κατάστασης των υπόχρεων, θα πρέπει: α) να συμπληρωθεί στο άρθρο 32 ότι οι δηλώσεις των υπόχρεων των άρθρων 4 κ.ο.κ καθώς και των συζύγων τους κ.ο.κ αναρτώνται στην ιστοσελίδα της Επιτροπής Ελέγχου και β) να προβλέπεται ρητά η συσχέτιση των δηλώσεων των «κυρίως» υπόχρεων και των συζύγων τους.

2. Σύμφωνα με την ανάλυση συνεπειών ρύθμισης «Οι σημερινές σαράντα εννέα (49) περιπτώσεις υπόχρεων εντάσσονται σε δεκατρείς (13) εύληπτες κατηγορίες υπόχρεων, διευκολύνοντας τη σχετική αναζήτηση και οριοθετώντας σαφέστερα την οικεία υποχρέωση,». Ωστόσο: i) φαίνεται πως οι κατηγορίες των υπόχρεων ούτε απλοποιούνται ούτε κωδικοποιούνται αλλά απλά «ανακατανέμονται» και αλλάζουν τα «ονόματα» των υπουργείων, των φορέων, των υπηρεσιών κ.ο.κ. (ούτως ώστε να επικαιροποιηθούν), ii) δημιουργούνται προβληματισμοί σχετικά με το αν οι νέες κατηγορίες/ονομασίες καλύπτουν πλήρως τις κατηγορίες των υπόχρεων που προέβλεπε ο ν. 3213/2003. Ενδεικτικά αναφέρεται πως:

α) ο ν. 3213/2003 αναφερόταν σε «δημόσιες επιχειρήσεις» ενώ στο προτεινόμενο νομοσχέδιο αναφέρεται «ανώνυμων εταιρειών του Δημοσίου της παρ. 1 του άρθρου 3 του ν. 4972/2022 (Α' 181)». Ωστόσο, σημειώνεται πως: α1) ο ν. 3429/2005 εξακολουθεί να ισχύει (ιδίως το κεφάλαιο Α που αφορούσε τις λοιπές εκτός των

α.ε. δημόσιες επιχειρήσεις) και α2) δεν αποκλείεται να υπάρχουν (ή να υπάρξουν στο μέλλον) δημόσιες επιχειρήσεις που δεν θα έχουν την μορφή της Α.Ε.,

β) ο ν. 3213/2003 ανέφερε «Ο Διοικητής, οι Υποδιοικητές, οι εντεταλμένοι σύμβουλοι και οι διευθυντές της Τράπεζας της Ελλάδος» ενώ το προτεινόμενο νομοσχέδιο αναφέρει «Τον Διοικητή, τους υποδιοικητές, τους γενικούς διευθυντές και τους διευθυντές της»,

γ) ο νόμος 3213/2003 ανέφερε «Οι προϊστάμενοι και οι υπάλληλοι των οργανικών μονάδων δόμησης οποιουδήποτε οργανωτικού επιπέδου των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης» ενώ το προτεινόμενο νομοσχέδιο αναφέρει «καθώς και τους προϊσταμένους και τους υπαλλήλους των οργανικών μονάδων δόμησης οποιουδήποτε οργανωτικού επιπέδου των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) του άρθρου 97Α του ν. 3852/2010 (Α' 87)»,

δ) ο ν. 3213/2003 ανέφερε: «Τα μέλη όλων των Σωμάτων Επιθεώρησης και Ελέγχου του Δημοσίου, οι προϊστάμενοι οργανικών μονάδων οποιασδήποτε Υπηρεσίας Επιθεώρησης, Εσωτερικού Ελέγχου ή Εσωτερικών Υποθέσεων του Δημοσίου, των Ν.Π.Δ.Δ. και των Ο.Τ.Α. α' και β' βαθμού, το προσωπικό της Διεύθυνσης Ερευνών Οικονομικού Εγκλήματος, καθώς και οι υπάλληλοι των μονάδων αυτών που ασκούν οποιαδήποτε ελεγκτικά καθήκοντα» ενώ το προτεινόμενο νομοσχέδιο αναφέρει «τους τελικούς υπογράφοντες ή τους έχοντες την αρμοδιότητα ελέγχου, όπως ορίζεται από τις οργανωτικές διατάξεις ή τις διατάξεις λειτουργίας κάθε φορέα, στα Σώματα Επιθεώρησης και Ελέγχου του Δημοσίου, τις οργανικές μονάδες οποιασδήποτε Υπηρεσίας Επιθεώρησης, Εσωτερικού Ελέγχου ή Εσωτερικών Υποθέσεων του Δημοσίου, των Ο.Τ.Α. και των λοιπών ν.π.δ.δ., καθώς και στη Διεύθυνση Ερευνών Οικονομικού Εγκλήματος, καθώς και τους υπαλλήλους των μονάδων αυτών που ασκούν οποιαδήποτε ελεγκτικά καθήκοντα»,

Σημειώνεται τέλος ότι στο νομοσχέδιο που κατατέθηκε προς διαβούλευση δεν υπήρχε κάποια ρύθμιση σχετικά με τα αναφερόμενα στην λζ' του ν. 3213/2003 υπόχρεα πρόσωπα («Οι Πρόεδροι, Διευθύνοντες Σύμβουλοι, οι εντεταλμένοι σύμβουλοι και Γενικοί Διευθυντές των αναφερόμενων στις περιπτώσεις ε' και στ' της παρ. 1 του άρθρου 14 του ν. 2190/1994 (ΦΕΚ 280 Α) όπως αυτές ισχύουν νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου, εφόσον τα νομικά αυτά πρόσωπα είναι φορείς ανάθεσης και εκτέλεσης δημόσιων έργων ή ανάθεσης και εκπόνησης μελετών δημόσιων έργων»), γεγονός που επισημάναμε με την κατάθεση σχετικού σχολίου. Στο νομοσχέδιο που εισήχθη στη Βουλή έχει συμπληρωθεί στο άρθρο 14 η περ. ζ που προβλέπει ως υπόχρεους προς υποβολή δηλώσεων «τους προέδρους και τους γενικούς διευθυντές της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδος (Κ.Ε.Δ.Ε.), της Ένωσης Περιφερειών Ελλάδος (ΕΝ.Π.Ε.), των Περιφερειακών Ενώσεων Δήμων εφόσον τα νομικά αυτά πρόσωπα είναι φορείς ανάθεσης και εκτέλεσης δημόσιων έργων ή ανάθεσης και εκπόνησης μελετών δημόσιων έργων. Η παρούσα περίπτωση

ισχύει και για όσα πρόσωπα φέρουν τις ιδιότητες του πρώτου εδαφίου στους Τοπικούς Οργανισμούς Εγγείων Βελτιώσεων, καθώς και για το προσωπικό των Οργανισμών αυτών με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου». Σημειώνεται, ωστόσο, ότι (σε σχέση με το ν. 3213/2003) δεν προβλέπονται πλέον ως υπόχρεοι «οι διευθύνοντες σύμβουλοι και οι εντεταλμένοι σύμβουλοι».

3. Άλλες παρατηρήσεις:

α) Με το άρθρο [157 του ν. 4635/2019](#) τροποποιήθηκε το άρθρο [5 του ν. 4339/2015](#) και επεκτάθηκαν οι περιπτώσεις που δεν υπάρχει υποχρέωση ονομαστικοποίησης των μετοχών μέχρι φυσικού προσώπου. Πλέον ορίζεται ότι: «Η υποχρέωση ονομαστικοποίησης μέχρι φυσικού προσώπου δεν ισχύει για τις μετοχές των εισηγμένων στα Χρηματιστήρια των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Ο.Ο.Σ.Α.) εταιριών. Επίσης, η υποχρέωση ονομαστικοποίησης δεν ισχύει για τις μετοχές ή μερίδια που ανήκουν σε ή ελέγχονται από: α) Οργανισμούς Συλλογικών Επενδύσεων σε Κινητές Αξίες (Ο.Σ.Ε.Κ.Α.), όπως ορίζονται στην κείμενη νομοθεσία, που εδρεύουν σε κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) και του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (Ε.Ο.Χ.), οι οποίοι εποπτεύονται από Εποπτικές Αρχές των κρατών μελών της Ε.Ε. και του Ε.Ο.Χ., ανεξάρτητα από το εάν είναι εισηγμένοι ή όχι σε ρυθμιζόμενες αγορές, β) Οργανισμούς Εναλλακτικών Επενδύσεων (Ο.Ε.Ε.), που εδρεύουν σε κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) και του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (Ε.Ο.Χ.), οι οποίοι εποπτεύονται από Εποπτικές Αρχές των κρατών-μελών της Ε.Ε. και του Ε.Ο.Χ. και είναι εισηγμένοι σε ρυθμιζόμενες αγορές και γ) Οργανισμούς Συλλογικών Επενδύσεων (Ο.Σ.Ε.), που εδρεύουν σε κράτη μέλη του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Ο.Ο.Σ.Α.), οι οποίοι είναι εισηγμένοι σε ρυθμιζόμενες αγορές. Οι εξαιρέσεις της παρούσας παραγράφου εφαρμόζονται και στους νομίμως λειτουργούντες παρόχους περιεχομένου εθνικής εμβέλειας, μέχρι την ολοκλήρωση της αδειοδότησης για τον τύπο προγράμματος που αφορά η ενεστώσα λειτουργία τους.» . Στην [αιτιολογική έκθεση του εν λόγω νόμου](#) (βλ. σελ. 115 επ. - επί του άρθρου 158) αναφέρεται μεταξύ άλλων ότι «η πολυμετοχική σύνθεσή τους, η ταχύτητα και το πλήθος των χρηματιστηριακών συναλλαγών και η διασύνδεση των χρηματιστηρίων παγκοσμίως καθιστούν πρακτικά ανέφικτη την εκπλήρωση της υποχρέωσης ονομαστικοποίησης των μετοχών μέχρι φυσικού προσώπου» και ότι «για λόγους ασφάλειας δικαίου και εναρμονισμού των διατάξεων τροποποιούνται αντίστοιχα η παράγραφος 2 του άρθρου 2 του ν. 2644/1998 (Α΄ 233) που αφορά στην μετοχική σύνθεση εταιρειών κατόχων αδειών παροχής συνδρομητικών ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών υπηρεσιών, η παράγραφος 9 του άρθρου 1 του ν. 2328/1995 (Α΄ 159) που αφορά την μετοχική σύνθεση εταιρειών που υποβάλλουν αίτηση για χορήγηση άδειας ίδρυσης, εγκατάστασης και λειτουργίας τηλεοπτικού σταθμού και η παράγραφος 3 του άρθρου 24 του ν. 1746/1988 (Α΄ 2) που αφορά τη μετοχική σύνθεση εταιρειών που είναι ιδιοκτήτες εφημερίδων και περιοδικών και εταιρειών που δραστηριοποιούνται στην εκτύπωση ή την διανομή εφημερίδων και

περιοδικών». Οι μέτοχοι και βασικοί μέτοχοι των ως άνω οργανισμών απαλλάσσονται και από την υποχρέωση υποβολής πόθεν έσχες, με την απαλλαγή αυτή να είναι «*παρεπόμενη και απορρέουσα από την απαλλαγή από την υποχρέωση ονομαστικοποίησης των μετοχών μέχρι φυσικού προσώπου που προβλέπεται στην παράγραφο 4 του άρθρου 5 του ν. 4339/2015*». Οι ως άνω εξαιρέσεις από την υποχρέωση υποβολής δήλωσης περιουσιακής κατάστασης δημιουργούν απορίες και προβληματισμούς (τόσο στο προτεινόμενο πλαίσιο όσο και στο ν. 3213/2003), οι οποίοι εντείνονται ειδικά για τους «*νομίμως λειτουργούντες παρόχους περιεχομένου εθνικής εμβέλειας, μέχρι την ολοκλήρωση της αδειοδότησης για τον τύπο προγράμματος που αφορά η ενεστώσα λειτουργία τους*», τόσο αναφορικά με τον λόγο για τον οποίο εξαιρούνται τα εν λόγω πρόσωπα από την υποχρέωση υποβολής πόθεν έσχες όσο και αναφορικά με το ποια πρόσωπα περιλαμβάνει η εν λόγω εξαίρεση. Αντίστοιχες απορίες δημιουργεί και η εξαίρεση (τόσο στο υφιστάμενο όσο και στο προτεινόμενο πλαίσιο) «*των βασικών μετόχων και των μετόχων επιχειρήσεων που συνάπτουν δημόσιες συμβάσεις και είτε οι ίδιες είτε οι βασικοί μέτοχοι αυτών εμπίπτουν στις εξαιρέσεις από την υποχρέωση ονομαστικοποίησης της παρ. 3 του άρθρου 8 του ν. 3310/2005 (Α΄ 30)*»¹.

β) Στο πλαίσιο της ανάλυσης συνεπειών ρύθμισης για το άρθρο 12 του προτεινόμενου νομοσχεδίου αναφέρεται πως: «*προσδιορίζονται οι υπόχρεοι που προέρχονται από τις ελεγκτικές και οικονομικές υπηρεσίες του δημοσίου και ιδίως του Υπουργείου Οικονομικών και της Α.Α.Δ.Ε.. Στην υποχρέωση αυτή δεν εμπίπτουν οι υπάλληλοι που απλώς παρίστανται ή φαίνεται ότι συμμετέχουν σε έλεγχο, ενώ στην πραγματικότητα δεν ασκούν ελεγκτικό έργο*». Και οι δύο ως άνω φορείς, επιτελούν σημαντικό ελεγκτικό έργο και έχουν αρμοδιότητες που άπτονται της διαχείρισης του δημοσίου χρήματος. Αντί, λοιπόν, να προσδιοριστούν/περιοριστούν οι κατηγορίες των υποχρέων των εν λόγω φορέων και καθώς ενδέχεται να υπάρχουν και άλλες υπηρεσίες ή υπάλληλοι στους οποίους να έχει ανατεθεί (ή θα ανατεθεί) ελεγκτικό έργο ή η εποπτεία ελεγκτικού έργου (πλην αυτών που αναφέρονται ρητά στο νόμο), προτείνεται να γενικευθεί η υποχρέωση υποβολής πόθεν έσχες, ούτως ώστε να περιλαμβάνει όλους τους υπαλλήλους των ως άνω φορέων που ασκούν ελεγκτικές αρμοδιότητες. Σε κάθε περίπτωση και ανεξαρτήτως των ανωτέρω, η διατύπωση της παρ. 2 του άρθρου 12 θα πρέπει να αναδιαμορφωθεί ούτως ώστε να είναι απόλυτα ευκρινές το ποιες είναι οι «*παραπάνω υπηρεσίες*» κάθε φορά.

γ) Στο πλαίσιο του άρθρου 16 αναφέρεται ότι υπόχρεο είναι «*και κάθε άλλο πρόσωπο για το οποίο προβλέπεται υποχρέωση υποβολής δήλωσης από ειδική διάταξη νόμου*». Προτείνεται προς επίτευξη των σκοπών της καλής νομοθέτησης να ανευρεθούν οι κατηγορίες των υπόχρεων που αναφέρονται σε ειδικές διατάξεις

¹ πρβλ. και

<https://govwatch.gr/finds/adikaiologiti-exairesi-apo-tin-yPOCHREOSI-yPOVOLIS-POTHEN-ESCHES/>

νόμων (εφόσον εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ν. 3213/2003²) και να συμπληρωθούν ως ρητές κατηγορίες στο πλαίσιο του προτεινόμενου νομοσχεδίου.

Περί περιουσιακών στοιχείων (άρθρο 20 και 21)

Στο πλαίσιο του άρθρου 2 του ν. 3213/2003 αναφερόταν μεταξύ άλλων: Ως περιουσιακά στοιχεία θεωρούνται ιδίως: ...ν..., το σύνολο των μετρητών, που δεν περιλαμβάνονται στην περίπτωση ιν εφόσον το συνολικό ποσό υπερβαίνει τις τριάντα χιλιάδες (30.000) ευρώ. νί. Κάθε κινητό που η αξία του υπερβαίνει το ποσό των σαράντα χιλιάδων (40.000) ευρώ, συμπεριλαμβανομένου Φ.Π.Α....ix... Η δήλωση των παραπάνω υπόχρεων περιλαμβάνει και κάθε οφειλή που προέρχεται από διοικητικά πρόστιμα, χρηματικές ποινές, φόρους και τέλη προς το Δημόσιο και τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, τέλη προς Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου και εισφορές προς οργανισμούς κοινωνικής ασφάλισης και υπερβαίνει τις πέντε χιλιάδες (5.000) ευρώ...».

Οι ως άνω κατηγορίες περιουσιακών στοιχείων δεν συμπεριλαμβάνονται στο προτεινόμενο νομοσχέδιο, χωρίς να αναφέρεται κάποιος συγκεκριμένος προς τούτο λόγος στο πλαίσιο της ανάλυσης συνεπειών ρύθμισης. Η μη συμπερίληψη των ως άνω περιπτώσεων (μετρητά άνω των 30.000 ευρώ, κινητά άνω των 40.000 ευρώ, οφειλές) στο προτεινόμενο νομοσχέδιο εκτός από αδικαιολόγητη είναι και ιδιαίτερα προβληματική, ιδίως αν ληφθεί υπ' όψιν το ότι α) ο εξαγγελόμενος σκοπός του νομοθετήματος έγκειται στην ενίσχυση της διαφάνειας, β) ένας εκ των σκοπών που εξυπηρετεί η πρόβλεψη του πόθεν έσχες είναι η αποτύπωση της συνολικής περιουσίας του υπόχρεου, γ) οι εν λόγω κατηγορίες είχαν συμπεριληφθεί στο νόμο 3213/2003 προς εκπλήρωση συστάσεων της Greco (βλ. μεταξύ άλλων σελ. 58 της [αιτιολογικής έκθεσης του ν. 4389/2016](#) και σελ. 3 και 4 αιτιολογικής έκθεσης [του ν. 4571/2018](#)), ούτως ώστε να αποτυπώνεται πληρέστερα η περιουσιακή κατάσταση των υπόχρεων σε δήλωση και να επιτυγχάνονται οι αυξημένες απαιτήσεις διαφάνειας (ειδικά για την περίπτωση των υποχρεωτικά ελεγχόμενων προσώπων). Σημειώνεται ειδικότερα ότι: α) κατά τα αναφερόμενα στην αιτιολογική έκθεση [του ν. 4571/2018](#) (βλ. σελ. 3-4) «...όπως προκύπτει από έγκυρες καταγραφές διεθνών φορέων...στις δηλώσεις περιουσιακής κατάστασης ποσοστού 80% επί δείγματος 156 χωρών ζητείται η δήλωση κινητών μεγάλης αξίας (...). Περαιτέρω, η συνολική έκθεση αρχικών συμπερασμάτων επί του 4ου Γύρου Αξιολόγησης της Ομάδας Κρατών κατά της Διαφθοράς που λειτουργεί υπό την αιγίδα του Συμβουλίου της Ευρώπης (GRECO) δείχνει ότι η ένταξη των μετρητών και ιδίως των κινητών μεγάλης αξίας στις δηλώσεις περιουσιακής κατάστασης μπορούν να συνδράμουν

² Σημειώνεται σε αυτό το σημείο πως η υποχρέωση που επιβάλλει το άρθρο 28 του ν. 3528/2007 περί υποβολής περιουσιακής κατάστασης στους δημοσίους υπαλλήλους δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του ν. 3213/2003 και είναι ανεξάρτητη από την υποβολή περιουσιακής κατάστασης που προβλέπεται από ειδικές διατάξεις.

στην αύξηση της διαφάνειας, ενώ η ίδια η Ομάδα απηύθυνε σε περιπτώσεις αξιολογήσεων Κρατών-μελών της συστάσεις συμπερίληψης κινητών πραγμάτων στις δηλώσεις περιουσιακής κατάστασης...Η υποχρέωση αυτή συνιστά κοινό χαρακτηριστικό των συστημάτων ελέγχου που εστιάζουν στον εντοπισμό του αδικαιολόγητου πλουτισμού...» και β) σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην αιτιολογική έκθεση του ν. 4389/2016 «...Η βασική μεταβολή και προσθήκη εμφανίζεται στις υποπεριπτώσεις ν. και νι. της προτεινόμενης διάταξης, και αποσκοπεί στην πληρέστερη αποτύπωση της περιουσιακής κατάστασης των υπόχρεων σε δήλωση. Η προτεινόμενη επαναδιατύπωσή της καθίσταται αναγκαία για τη σαφέστερη και -πάντως- ενδεικτική απαρίθμηση των περιουσιακών στοιχείων που πρέπει να δηλώνονται...Με την υποπερίπτωση ιχ. της προτεινόμενης επαναδιατύπωσης της περίπτωσης α' της παρ. 1 του άρ. 2 του ν. 3213/2003 καθιερώνεται, για λόγους αύξησης της αναγκαίας διαφάνειας, μία επιπλέον υποχρέωση για τις κατηγορίες υπόχρεων σε υποβολή δήλωσης περιουσιακής κατάστασης που περιλαμβάνονται στις περιπτώσεις α' έως ε' του άρ. 1 παρ. 1 του ν. 3213/2003. Ειδικότερα, και λαμβάνοντας υπ' όψιν την κατά λατινική αρίθμηση σύσταση viii. της GRECO³, όπως αυτή αποτυπώθηκε στον τέταρτο κύκλο αξιολόγησης της χώρας και υιοθετήθηκε κατά την 68η Ολομέλεια της GRECO που έλαβε χώρα στις 15-19 Ιουνίου 2015, τα πρόσωπα που αναφέρονται στις περιπτώσεις α' έως και ε' του άρθρου 1 παράγραφος 1 του νόμου 3213/2003...υποχρεώνονται να δηλώνουν, πλην των στοιχείων ενεργητικού..., και συγκεκριμένα στοιχεία του παθητικού της περιουσίας τους».

Προβληματισμούς δημιουργεί επίσης το γεγονός ότι στο πλαίσιο του προτεινόμενου νομοσχεδίου αναφέρεται πως «Στην έννοια των δανειακών υποχρεώσεων δεν περιλαμβάνονται οι οφειλές από πιστωτικές κάρτες», καθώς και οι οφειλές από πιστωτικές κάρτες αποτελούν στοιχεία του παθητικού της περιουσίας.

Κατόπιν των ανωτέρω, καθίσταται σαφές ότι στο προτεινόμενο νομοσχέδιο θα πρέπει να επανέλθουν οι ως άνω διατάξεις (περί δήλωσης κινητών, μετρητών και παθητικού της περιουσίας) και θα πρέπει να προβλεφθεί η επισύναψη των αντίστοιχων παραστατικών στο πλαίσιο του άρθρου 21. Στο πλαίσιο αυτό προτείνεται και το να συμπληρωθεί (ρητά) στην παρ. 6 του άρθρου 21 ότι τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα αποστέλλουν και στοιχεία που αφορούν την κατάσταση των οφειλών των υποχρεωτικά ελεγχόμενων υπόχρεων προς αυτά.

Περί δηλώσεων οικονομικών συμφερόντων (άρθρο 23)

Στο πλαίσιο του ν. 3213/2003 προβλεπόταν ότι η δήλωση οικονομικών συμφερόντων περιλαμβάνει και «οποιαδήποτε αμειβόμενη περιστασιακή δραστηριότητα (περιλαμβανόμενων της συγγραφικής δραστηριότητας, του

³ Για τις συστάσεις της Greco βλ.

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806c648d> και γενικά <https://www.coe.int/en/web/greco/evaluations/greece>

διδασκτικού έργου ή της παροχής συμβουλών) ...εάν η συνολική αμοιβή υπερβαίνει τις πέντε χιλιάδες (5.000) ευρώ ανά ημερολογιακό έτος» ενώ στο πλαίσιο του προτεινόμενου άρθρου αναφέρεται: « δ) οποιαδήποτε αμειβόμενη μη κύρια δραστηριότητα, εάν η συνολική αμοιβή υπερβαίνει τις δέκα χιλιάδες (10.000) ευρώ ανά ημερολογιακό έτος». Σημειώνεται ότι η αύξηση αυτή του ποσού (από 5.000 σε 10.000) παρουσιάζεται ως αδικαιολόγητη ενώ ταυτόχρονα δημιουργεί προβληματισμούς η αλλαγή της διατύπωσης από «οποιαδήποτε αμειβόμενη περιστασιακή δραστηριότητα (περιλαμβανόμενων της συγγραφικής δραστηριότητας, του διδακτικού έργου ή της παροχής συμβουλών)» σε «οποιαδήποτε αμειβόμενη μη κύρια δραστηριότητα».

Σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην παρ. 2 του προτεινόμενου άρθρου (που επαναλαμβάνει την αντίστοιχη διατύπωση του ν. 3213/2003) «Αν προβλέπεται κατά τον νόμο δημοσιοποίηση των Δ.Π.Κ., μπορεί, υπό τους ίδιους όρους, να δημοσιοποιηθούν και στοιχεία των Δ.Ο.Σ.». Αναφέρεται, ωστόσο, ότι ήδη [από το 2015 η έκθεση αξιολόγησης της Greco](#) (βλ. σελ. 43 και 45) ανέφερε πως «Η δήλωση συμφερόντων στο μέλλον θα δημοσιεύεται μαζί με τους κανόνες που ισχύουν για τις δηλώσεις περιουσιακής κατάστασης» και πως «Επιπλέον, η δημοσίευση των σχετικών δηλώσεων δεν απαιτείται από τη νομοθεσία αλλά εξαρτάται από την απόφαση του Προέδρου της ΕΕΔΠΚ που αποφασίζει εάν θα δημοσιεύσει τα στοιχεία "συλλογικά ή όχι", τη διάρκεια της ηλεκτρονικής δημοσίευσης κλπ. Δεν αποτελεί ικανοποιητική λύση δεδομένης της εγγενούς έλλειψης προβλεψιμότητας και του κινδύνου ασυνέπειας στην πράξη». Λαμβάνοντας υπ' όψιν τα ανωτέρω (σε συνδυασμό και με καταγγελίες που ήρθαν πρόσφατα στο φως της δημοσιότητας όπως π.χ. περί παράνομων επιχειρηματικών δράσεων βουλευτών) προτείνεται να προβλεφθεί στον ίδιο το νόμο η δημοσιοποίηση των Δ.Ο.Σ. κατ' αντιστοιχία με τα όσα προβλέπονται για τις Δ.Π.Κ., ούτως ώστε να εξασφαλιστεί η μέγιστη δυνατή διαφάνεια.

Περί ελέγχου και οργάνων ελέγχου (άρθρα 25, 27, 29)

1. Στο άρθρο 25 του προτεινόμενου νομοσχεδίου προβλέπεται ότι «Ο έλεγχος των Δ.Π.Κ. και των Δ.Ο.Σ. των υπόχρεων προσώπων της παρ. 1 του άρθρου 3 (δηλαδή όλων των υπόχρεων) ανατίθεται σε Επιτροπή Ελέγχου...». Όπως αναφέρει δε, η ανάλυση συνεπειών ρύθμισης «Η επιδιωκόμενη ενίσχυση της διαφάνειας επιτυγχάνεται με..... και την αποφυγή της διάσπασης του ελεγκτικού έργου μέσω της πρόβλεψης ενός μόνο ελεγκτικού οργάνου.».

Η πρόβλεψη ενός και μόνο οργάνου ελέγχου (και δη της Επιτροπής του άρθρου 3^Α του ν. 3213/2003) δημιουργεί, ωστόσο, προβληματισμούς ενώ ταυτόχρονα δεν φαίνεται να μπορεί να οδηγήσει στην επίτευξη των σκοπών της ανάλυσης συνεπειών ρύθμισης. Και τούτου διότι μεταξύ άλλων: α) ο αριθμός των υπόχρεων είναι υπερβολικά μεγάλος και ως εκ τούτου το να υπάγονται όλοι οι υπόχρεοι σε ένα μόνο όργανο ελέγχου είναι μη διαχειρίσιμο, β) η διαχείριση του όγκου των υποθέσεων που άγονται ενώπιον της Επιτροπής Ελέγχου είναι ήδη δυσχερής ως

έχει, με τον έλεγχο των δηλώσεων των υπόχρεων που υπάγονται μέχρι σήμερα στην αρμοδιότητά της (με όλους τους υπόχρεους να είναι υποχρεωτικά ελεγχόμενοι) να κινείται με πολύ αργούς ρυθμούς. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι σύμφωνα με την [ετήσια έκθεση του 2021](#) στο τέλος του 2021 δεν είχε ολοκληρωθεί ακόμα ο έλεγχος όλων των δηλώσεων των ετών 2016-2019 (χρήσεις 2015-2018) ενώ οι δηλώσεις του 2020 (χρήση 2019) είχαν ελεγχθεί από ορκωτούς λογιστές μόλις σε ποσοστό 20%. Παρόμοια ζητήματα τίθενται δε, και στην ετήσια έκθεση του 2020. Παρά το γεγονός ότι η ως άνω αργοπορία θα μπορούσε εν μέρει να δικαιολογηθεί λόγω των αλλαγών που επήλθαν στο νομοθετικό πλαίσιο του πόθεν έσχες κατά το έτος 2018 και την έναρξη της πανδημίας κατά το έτος 2020, καθίσταται σαφές ότι οι αμφιβολίες σχετικά με το κατά πόσον η Επιτροπή Ελέγχου θα μπορέσει να ανταποκριθεί στη διαχείριση του συνόλου (πλέον) των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης και οικονομικών συμφερόντων είναι εύλογες και βάσιμες.

Σε κάθε περίπτωση αναφέρεται πως: α) η όμοια αντιμετώπιση των υπόχρεων από τα όργανα ελέγχου θα μπορούσε να επιτευχθεί μέσω της εγκαθίδρυσης κοινής μεθοδολογίας ελέγχου και όχι μέσω της ανάθεσης όλων των αρμοδιοτήτων σε ένα όργανο ελέγχου και β) η «διάσπαση του ελεγκτικού έργου» παραμένει και με τις προβλέψεις του παρόντος νομοσχεδίου αφ' ης στιγμής μπορεί να ανατίθεται ο έλεγχος στα ειδικά ελεγκτικά όργανα του άρθρου 27.

2. Στο πλαίσιο του άρθρου 29 προβλέπεται το ελάχιστο ποσοστό ελέγχων (5%,6%,7%) που θα πρέπει να διενεργείται κατ' έτος. Ωστόσο, το ποσοστό αυτό κρίνεται ως υπερβολικά μικρό και μη ανταποκρινόμενο [στη σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής](#) προς διασφάλιση της αποτελεσματικής και συστηματικής επαλήθευσης της ακρίβειας των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης που υποβάλλονται από όλες τις κατηγορίες δημοσίων λειτουργιών. Ειδικά στην περίπτωση που για την επίτευξη των εν λόγω στόχων προσμετρώνται και οι δηλώσεις που ελέγχονται υποχρεωτικά (των βουλευτών, υπουργών κοκ), οι προβληματισμοί επιτείνονται. Κατόπιν των ανωτέρω, προτείνεται να προβλεφθεί ο κατ' έτος έλεγχος του 20% των υποχρέων (και όχι των δηλώσεων), με τους υπόχρεους/κατηγορίες υποχρέων που ελέγχονται κατ' έτος να είναι διαφορετικοί, ούτως ώστε να εξασφαλιστεί το μέγιστο ποσοστό ελέγχου σε βάθος πενταετίας.

Σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 29 «Οι Δ.Π.Κ. που ελέγχονται κατ' έτος επιλέγονται με απόφαση της Επιτροπής Ελέγχου, κατόπιν εισήγησης του συντονιστή, με βάση κριτήρια ανάλυσης κινδύνου, στοιχεία από εσωτερικές και εξωτερικές πηγές πληροφόρησης ή, εξαιρετικά, με βάση άλλα κριτήρια, τα οποία καθορίζονται από την Επιτροπή Ελέγχου κατ' έτος και πριν από την έναρξη της προθεσμίας υποβολής των Δ.Π.Κ. και δεν δημοσιοποιούνται.» Η ως άνω διάταξη φαίνεται να καταλείπει στην (ευρεία) διακριτική ευχέρεια της Επιτροπής Ελέγχου το ποιες δηλώσεις θα ελεγχθούν (αναθέτοντάς τες προς έλεγχο και σε κάποιο από τα ειδικά ελεγκτικά όργανα του άρθρου 27), προβλέποντας, μάλιστα, ότι τα κριτήρια βάσει των οποίων επιλέγονται οι ελεγχόμενες δηλώσεις δεν θα δημοσιοποιούνται. Η «συγκέντρωση τόσης δύναμης» σε ένα μόνο όργανο, θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι περιπλέκει τη διαδικασία και αφήνει περιθώρια κατάχρησης (π.χ. ως προς το ποιες

κατηγορίες υπόχρεων θα δοθούν ή δεν θα δοθούν προς έλεγχο, με ποια κριτήρια κ.ο.κ.), τα οποία πολύ δύσκολα θα μπορούσαν να ελεγχθούν.

Τέλος κατά τα αναφερόμενα στην παρ. 3 του προτεινόμενου άρθρου «Κάθε μέλος της Κυβέρνησης μπορεί να ζητά από την Επιτροπή Ελέγχου να διενεργεί έλεγχο συγκεκριμένων υπόχρεων σε υποβολή Δ.Π.Κ. και Δ.Ο.Σ...». Προκειμένου να υπάρξει κάποια δικλείδα ασφαλείας σχετικά με τον έλεγχο δηλώσεων (και να «μετριασθεί» η ευρεία διακριτική ευχέρεια της Επιτροπής όπως επιλέγει τις δηλώσεις που θα ελεγχθούν) προτείνεται να προβλεφθεί το δικαίωμα των μελών της Βουλής (ή ίσως και των ειδικών ελεγκτικών οργάνων και των δικαστικών/εισαγγελικών αρχών) να ζητούν από την Επιτροπή ελέγχου να διενεργεί έλεγχο συγκεκριμένων υπόχρεων ή δηλώσεων.

3. Σύμφωνα με το άρθρο 27 του προτεινόμενου νομοσχεδίου: «Με απόφαση της Επιτροπής Ελέγχου κατανέμεται στα ειδικά ελεγκτικά όργανα του πρώτου εδαφίου ο έλεγχος των δηλώσεων συγκεκριμένων κατηγοριών υπόχρεων και ρυθμίζονται ζητήματα σχετικά με την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους». Ωστόσο, μεταξύ των ειδικών ελεγκτικών οργάνων βρίσκονται και δύο ανεξάρτητες αρχές (η Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και η Ε.Α.Δ.). Οι εν λόγω αρχές απολαμβάνουν λειτουργικής ανεξαρτησίας, η οποία συνίσταται και στη μη υπαγωγή τους στον ιεραρχικό έλεγχο ή στη διοικητική εποπτεία του Δημοσίου και ως εκ τούτου δεν υπόκεινται σε εντολές, διαταγές, οδηγίες ή παρεμβάσεις κάθε τύπου (βλ. [Πρεβεδούρου](#), 2019). Υπάγοντας, λοιπόν, το προτεινόμενο νομοσχέδιο τις εν λόγω ανεξάρτητες αρχές υπό τον έλεγχο (ή έστω τις εντολές) της Επιτροπής, θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι ο νομοθέτης παρεμβαίνει (αδικαιολόγητα) στην ανεξαρτησία τους.

Σε κάθε περίπτωση (και ανεξαρτήτως των ως άνω αναφερομένων) η απόφαση με την οποία κατανέμεται στα ειδικά ελεγκτικά όργανα ο έλεγχος των δηλώσεων συγκεκριμένων κατηγοριών υπόχρεων καθώς και τα κριτήρια με βάση τα οποία αποφασίζεται ο έλεγχος θα πρέπει να δημοσιεύονται, ούτως ώστε να καθίσταται σαφές το από ποια όργανα ελέγχονται οι εκάστοτε υπόχρεοι καθώς και να διασφαλίζεται η μέγιστη δυνατή διαφάνεια στις ενέργειες της Επιτροπής Ελέγχου.

4. Με το τελευταίο εδάφιο της παρ. 2 του άρθρου 28 συμπληρώνεται (σε σχέση με τα όσα αναφέρονταν στο πλαίσιο του ν. 3213/2003) πως η Δ.Π.Κ. δεν θεωρείται ανακριβής εφόσον «...αποδεικνύεται ... η εκ παραδρομής λανθασμένη αναγραφή στη δήλωση του στοιχείου που ανακριβώς έχει δηλωθεί». Η εν λόγω προσθήκη δημιουργεί, ωστόσο, έντονους προβληματισμούς, ιδίως λόγω του ότι θα μπορούσε να ερμηνευθεί με άκρως ευρύ τρόπο. Τα ερωτήματα δε, που προκύπτουν θα μπορούσαν να συνοψισθούν ως εξής: Πως κρίνεται το αν κάτι αναγράφηκε λανθασμένα εκ παραδρομής ή όχι; Σε ποια έκταση θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι κάτι αναγράφηκε εκ παραγραφής λανθασμένα; Π.χ. αν λείπει ένα μηδενικό από τις καταθέσεις θα μπορούσε να θεωρηθεί ως σφάλμα εκ παραδρομής; Καθώς αποτελεί υποχρέωση του υποχρέου το να συμπληρώνει ορθά τη δήλωση και ταυτόχρονα προβλέπονται αντίστοιχες κυρώσεις στην περίπτωση που δεν το κάνει (π.χ. εξ αμελείας τέλεση του ποινικού αδικήματος του άρθρου 39), προτείνεται να

διαγραφεί η συγκεκριμένη πρόβλεψη τόσο από το συγκεκριμένο άρθρο όσο και από το άρθρο 33 του προτεινόμενου νομοσχεδίου.

5. Στην παρ. 5 του προτεινόμενου άρθρου 30 προβλέπεται ότι η άρση του απορρήτου είναι προαιρετική («εφόσον απαιτείται») για την ολοκλήρωση του ελέγχου. Προκειμένου να υπάρξει περισσότερη αποτελεσματικότητα στους ελέγχους, να καθίσταται δυνατός ο έλεγχος του «πόθεν» και όχι μόνο του «έσχα» και να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη των πολιτών προς τα ελεγκτικά όργανα, προτείνεται να προβλεφθεί (εκ νέου) ότι η άρση του απορρήτου είναι υποχρεωτική για την ολοκλήρωση του ελέγχου.

6. Στην παρ. 7 του προτεινόμενου άρθρου 30 προβλέπεται ότι «η Επιτροπή Ελέγχου ελέγχει την τήρηση των περιορισμών των παρ. 1 και 2 του άρθρου 32 του ν. 2843/2000 από τα εξής πρόσωπα...». Σημειώνεται ωστόσο, ότι η επέκταση των υποχρεώσεων των παρ. 1 και 2 του άρθρου 32 και στα πρόσωπα που αναφέρει η εν λόγω προτεινόμενη διάταξη προβλεπόταν στο άρθρο 13 του ν. 3213/2003, η οποία δεν επαναλαμβάνεται στο προτεινόμενο νομοσχέδιο. Προτείνεται, λοιπόν, να προβλεφθεί ρητά στο πλαίσιο του προτεινόμενου νομοσχεδίου (καθώς το άρθρο 13 του ν. 3213/2003 προβλέπεται πως θα καταργηθεί) ότι τα ως άνω πρόσωπα υπόκεινται στους περιορισμούς του ν. 2843/2000 και εν συνεχεία να ανατεθεί στην Επιτροπή Ελέγχου το να ελέγχει την τήρηση των περιορισμών αυτών.

7. Στο πλαίσιο του άρθρου 31 του προτεινόμενου νομοσχεδίου συμπληρώνεται (σε σχέση με την αντίστοιχη πρόβλεψη του ν. 3213/2003) ότι «Κατ' εξαίρεση, για τους υπόχρεους που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 32, η απόφαση αρχειοθέτησης οριστικοποιείται μετά το πέρας της δημοσιοποίησης των αντίστοιχων δηλώσεων αυτών των υπόχρεων». Κατά τα αναφερόμενα δε, στην ανάλυση συνεπειών ρύθμισης «...η αρχειοθέτηση των δημοσιοποιούμενων δηλώσεων δεν καθίσταται οριστική αν δεν παρέλθει ο αναγκαίος χρόνος της δημοσιοποίησης» Απορίες δημιουργεί το τι ακριβώς συνεπάγεται η εν λόγω πρόβλεψη. Σημειώνεται σε αυτό το σημείο πως έχει παρατηρηθεί το φαινόμενο οι δηλώσεις που ελέγχονται να παραμένουν ανηρημένες υπό την αρχική (και μερικές φορές ελλιπή ή ανακριβή) μορφή τους, ακόμα και μετά τον έλεγχο και την (τυχόν) συμπλήρωσή τους⁴. Λαμβάνοντας υπ' όψιν τα ανωτέρω προτείνεται να αλλάξει το περιεχόμενο της εν λόγω διάταξης και να προβλεφθεί με σαφήνεια αν συσχετίζεται η δημοσιοποίηση με την ολοκλήρωση του ελέγχου.

Περί προθεσμιών και χρόνων

1. Σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην παρ. 10 του άρθρου 25, ο χρόνος μέσα στον οποίο υποχρεούται η Επιτροπή Ελέγχου να αναρτήσει την ετήσια έκθεσή της ανέρχεται σε ένα μήνα. Χωρίς να υπάρχει κάποιος ειδικότερος λόγος αυξάνεται, λοιπόν, ο χρόνος μέσα στον οποίο η Επιτροπή Ελέγχου πρέπει να αναρτήσει την ως άνω έκθεση (1 μήνας αντί μίας εβδομάδας που προβλεπόταν στο ν. 3213/2003). Ταυτόχρονα μειώνεται κατά πολύ και αδικαιολόγητα ο χρόνος (ο οποίος είναι

⁴ Πρβλ <https://vouliwatch.gr/actions/article/epitropi-mi-elegxou>

μάλιστα μικρότερος αυτού της κοινοβουλευτικής περιόδου) για τον οποίο παραμένει ανηρητημένη η ως άνω έκθεση στο διαδίκτυο (3 έτη αντί 7 που προβλέπονταν στο ν. 3213/2003). Για λόγους διαφάνειας και λογοδοσίας θα πρέπει να επανέλθουν τα χρονικά όρια που προβλέπονταν στο ν. 3213/2003.

2. Σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην παρ. 1 του άρθρου 32 «*Η ανάρτηση των δηλώσεων διαρκεί τρία (3) έτη*». Με τον τρόπο αυτό μειώνεται αδικαιολόγητα και κατά πολύ ο χρόνος (ο οποίος είναι μάλιστα μικρότερος αυτού της κοινοβουλευτικής περιόδου) για τον οποίο παραμένουν ανηρητημένες οι δηλώσεις των υποχρεωτικά ελεγχόμενων προσώπων (3 έτη αντί όλης της διάρκειας της θητείας πλέον 3 ετών από την λήξη αυτής που προβλεπόταν στο ν. 3213/2003). Σημειώνεται δε, ότι: α) σύμφωνα με παλαιότερες προτάσεις της Greco οι δηλώσεις θα πρέπει να παραμένουν διαθέσιμες ηλεκτρονικά (τουλάχιστον) για τη διάρκεια της θητείας του βουλευτή και β) σύμφωνα με την [αιτιολογική έκθεση του ν. 4389/2016](#) (βλ. σελ. 58) η πρόβλεψη του να παραμένουν ανηρητημένες οι δηλώσεις για όσο χρόνο διαρκεί «*η θητεία των υποχρέων πλέον τριών ετών από την λήξη της*» αποσκοπεί στην ενίσχυση της διαφάνειας και στην εξασφάλιση της άνετης πρόσβασης του κοινού στις δηλώσεις αυτές για επαρκές χρονικό διάστημα, σύμφωνα και με την σύσταση viii της Greco. Κατόπιν των ανωτέρω, καθίσταται σαφές ότι θα πρέπει και σε αυτή την περίπτωση να επανέλθουν τα χρονικά όρια που προβλέπονταν στο ν. 3213/2003.

3. Στο πλαίσιο της παρ. 4 του άρθρου 1 του ν. 3213/2003 προβλεπόταν ότι: «*Αμφισβητήσεις αποκλειστικά και μόνο ως προς την ιδιότητα του υπόχρεου επιλύονται με πράξη των κατά περίπτωση αρμοδίων οργάνων ελέγχου, η οποία εκδίδεται μέσα σε ένα (1) μήνα από την υποβολή της αίτησης του ενδιαφερομένου ή των οργάνων, που είναι αρμόδια να υποβάλουν την κατά την προηγούμενη παράγραφο, κατάσταση υπόχρεων.*» ενώ με το προτεινόμενο νομοσχέδιο (άρθρο 17 παρ. 2) η εν λόγω προθεσμία αυξάνεται σε 2 μήνες.

Περί ποινικών διατάξεων

1. Στην παρ. 1 του προτεινόμενου άρθρου 39 προβλέπεται ότι «*Υπόχρεος που παραλείπει να υποβάλει Δ.Π.Κ. εντός της προθεσμίας του δεύτερου εδαφίου του άρθρου 22 ή υποβάλλει ανακριβή ή ελλιπή Δ.Π.Κ., τιμωρείται με φυλάκιση και με χρηματική ποινή*». Ωστόσο, το δεύτερο εδάφιο του άρθρου 22 προβλέπει ότι: «*Μετά την πάροδο των τριάντα (30) ημερών του πρώτου εδαφίου και μέχρι τη συμπλήρωση ενός (1) έτους από την πάροδο της προθεσμίας που ορίζεται στην παρ. 1 του άρθρου 18*». Ως εκ τούτου, δεν είναι σαφές το σε ποια προθεσμία αναφέρεται το προτεινόμενο άρθρο, γεγονός ιδιαίτερα προβληματικό για μία ποινική διάταξη. Στην περίπτωση δε, που η προβλεπόμενη προθεσμία είναι τελικά το ένα έτος (αντί των 60 ημερών που προέβλεπε ο ν. 3213/2003), θα πρέπει να δικαιολογηθεί το για ποιον λόγο παρεκτείνεται (και μάλιστα τόσο πολύ) η ως άνω προθεσμία.

2. Στην παρ. 5 του προτεινόμενου άρθρου 41 αναφέρεται ότι «Στις περιπτώσεις των άρθρων 39 περί μη υποβολής ή υποβολής ανακριβούς δήλωσης και 40 περί παραβίασης υποχρέωσης γνωστοποίησης, το δικαστήριο μπορεί να διατάξει τα ενδεικνυόμενα μέτρα για τη διάδοση των πληροφοριών σχετικά με καταδικαστική απόφαση για εγκλήματα του παρόντος, συμπεριλαμβανομένης της ανάρτησης της απόφασης στο διαδίκτυο, καθώς και της πλήρους ή μερικής δημοσίευσής της στα μέσα μαζικής ενημέρωσης». Αντίστοιχη διάταξη υπήρχε και στο ν. 3213/2003, η οποία ωστόσο δεν περιοριζόταν σε συγκεκριμένα αδικήματα. Προτείνεται, λοιπόν, είτε να δοθεί η δυνατότητα να διατάξει το δικαστήριο τα ως άνω μέτρα για όλα τα αδικήματα που προβλέπονται στο νομοσχέδιο είτε να προστεθούν στην προτεινόμενη διάταξη (τουλάχιστον) και τα αδικήματα των άρθρων 36 και 37 του προτεινόμενου νομοσχεδίου.

3. Στο πλαίσιο του ν. 3213/2003 προβλεπόταν ότι «Ανακριβής είναι και η δήλωση, όταν τα δηλωθέντα περιουσιακά στοιχεία ή η επαύξηση αυτών δεν δικαιολογείται από τα πάσης φύσεως, νομίμως αποκτηθέντα εισοδήματα του υπόχρεου». Αντίστοιχα διάταξη, ωστόσο, δεν περιλαμβάνεται στο πλαίσιο του προτεινόμενου νομοσχεδίου.

Περαιτέρω σχόλια / παρατηρήσεις/προτάσεις:

1. Στην παρ. 10 του προτεινόμενου άρθρου 21 αναφέρεται ότι: «Στις δηλώσεις περιουσιακής κατάστασης, οι οποίες ελέγχονται υποχρεωτικά και κατά προτεραιότητα, επισυνάπτονται ηλεκτρονικά τα αναγκαία έγγραφα, εφόσον αυτά δεν έχουν επισυναφθεί αυτόματα σύμφωνα με την παρ. 7...». Προτείνεται να παρατεθούν διαζευκτικά «ο υποχρεωτικός ή κατά προτεραιότητα έλεγχος» και να προσδιοριστεί (με παραπομπή στις διατάξεις του άρθρου 28) το ποιες δηλώσεις ελέγχονται υποχρεωτικά και ποιες ελέγχονται κατά προτεραιότητα.

Επιπλέον, καθώς στην περ. η της παρ. 10 του ως άνω άρθρου αναφέρεται ότι επισυνάπτονται τα «παραστατικά αλλοδαπών πιστωτικών ιδρυμάτων» ενώ καμία αναφορά δεν γίνεται στα παραστατικά ημεδαπών πιστωτικών ιδρυμάτων. Προτείνεται (κατ' αντιστοιχία με τα όσα προβλέπονται π.χ. στα ακίνητα) να προβλεφθεί και η επισύναψη των παραστατικών ημεδαπών πιστωτικών ιδρυμάτων, καθώς υπάρχει π.χ. περίπτωση να μην συναινέσει ο υπόχρεος στο να μεταφερθούν αυτόματα.

2. Στην παρ. 10 του άρθρου 25 (και επαναλαμβάνοντας την αντίστοιχη διάταξη του ν. 3213/2003) αναφέρεται ότι στην ετήσια έκθεση της Επιτροπής περιλαμβάνονται «κατ' ελάχιστον ο αριθμός των υπόχρεων σε Δ.Π.Κ. προσώπων, ο αριθμός των προσώπων που υπέβαλαν Δ.Π.Κ., τα μέτρα που ελήφθησαν για όσους δεν υπέβαλαν Δ.Π.Κ. και τα αποτελέσματα των ελέγχων, που πραγματοποιήθηκαν κατά την άσκηση των καθηκόντων της Επιτροπής Ελέγχου, με στατιστική απεικόνιση αυτών». Παρατηρείται, ωστόσο, μέσω της απλής ανάγνωσης των [ετήσιων εκθέσεων](#)

[πεπραγμένων](#) που έχει αναρτήσει μέχρι σήμερα η Επιτροπή, ότι τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στις εν λόγω εκθέσεις θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως άκρως ελλιπή, γεγονός που έχει συνέπειες τόσο ως προς την ουσιαστική επίτευξη της απαιτούμενης διαφάνειας όσο ως προς τη (μη) δυνατότητα άσκησης κριτικής στο έργο που επιτελεί η Επιτροπή⁵. Επισημαίνεται επίσης πως η παρ. 4 του προτεινόμενου άρθρου 30 προβλέπει πως εκτός του ότι «η διαδικασία ελέγχου είναι εμπιστευτική» (όπως αναφερόταν και στην παρ. 5 του άρθρου 3B του ν. 3213/2003) «τα στοιχεία του ελέγχου δεν δημοσιοποιούνται». Καθώς τα στοιχεία που περιλαμβάνει η ετήσια έκθεση είναι όπως αναφέρθηκαν ελλιπή ενώ ταυτόχρονα πολλές φορές έχουν ανακύψει αμφιβολίες και προβληματισμοί σχετικά με το πόσες και ποιες δηλώσεις ελέγχονται καθώς και σε ποιο βαθμό ελέγχονται επί της ουσίας, προτείνεται να προβλεφθεί η συμπερίληψη περισσότερων και αναλυτικότερων πληροφοριών στην ετήσια έκθεση της Επιτροπής, πάντοτε με σεβασμό στα προσωπικά δεδομένα των υπόχρεων.

3. Στο πλαίσιο του ν. 3213/2003 και δη στα παραρτήματα I και II περιγραφόταν η βασική μορφή που πρέπει να έχουν οι ΔΟΣ και οι ΔΠΚ. Στο πλαίσιο του προτεινόμενου νομοσχεδίου δεν υπάρχει κάποια αντίστοιχη πρόβλεψη αλλά αναφέρεται γενικά ότι «Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών, Δικαιοσύνης, Ψηφιακής Διακυβέρνησης και του διοικητή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων καθορίζονται: α) το περιεχόμενο της Δ.Π.Κ., οι οδηγίες συμπλήρωσης των πεδίων της και οι πίνακες παραμετρικών τιμών, β) η λειτουργία της εφαρμογής της παρ. 1 του άρθρου 21, η ημερομηνία έναρξης της παραγωγικής λειτουργίας της εφαρμογής, οι αναγκαίες διαλειτουργικότητες, καθώς και κάθε άλλο τεχνικό και λεπτομερειακό θέμα αναγκαίο για την εφαρμογή του άρθρου 21». Η αλλαγή αυτή συνεπάγεται ότι οι εκάστοτε υπουργοί μπορούν οποτεδήποτε και κατά βούληση να αλλάξουν τις σχετικές αποφάσεις και ως εκ τούτου και το περιεχόμενο των Δ.Π.Κ..

4. Το άρθρο 8 του ν. 3213/2003 προέβλεπε την απαγόρευση συμμετοχής σε εταιρεία με έδρα στην αλλοδαπή για πολιτικά πρόσωπα, απαγορεύσεις συμμετοχής σε εταιρείες με έδρα μη συνεργάσιμα φορολογικά κράτη και κράτη με προνομιακό φορολογικό καθεστώς. Το εν λόγω άρθρο δεν συμπεριλαμβάνεται στο προτεινόμενο νομοσχέδιο αλλά όπως αναφέρεται στο πλαίσιο των καταργητικών διατάξεων η εν λόγω διάταξη του ν. 3213/2003 συνεχίζει να ισχύει ως έχει. Για λόγους συστηματικής ενότητας (και προκειμένου να είναι σίγουρο ότι οι υπόχρεοι σε πόθεν έσχεσ λαμβάνουν γνώση της εν λόγω υποχρέωσης) προτείνεται να ενσωματωθούν στο προτεινόμενο νομοσχέδιο τόσο η διάταξη του άρθρου 8 του ν. 3213/2003 όσο και οι λοιπές διατάξεις που αφορούν την εφαρμογή του. Αξίζει σε αυτό το σημείο να αναφερθεί πως στο πλαίσιο του άρθρου 21 παρ. 5 του

⁵ πρβλ και

<https://govwatch.gr/finds/to-ellipes-dimosieymeno-ergo-tis-epitropis-elegchoy-toy-arthroy-3a-toy-n-3213-2003/>

προτεινόμενου νομοσχεδίου αναφέρεται «...το ίδιο ισχύει αντίστοιχα και για τα οχήματα, τα πλωτά και τα εναέρια μεταφορικά μέσα, καθώς και για τις συμμετοχές σε κάθε είδους εταιρεία ή επιχείρηση, με την επιφύλαξη των περιορισμών των παρ. 7 και 8 του άρθρου 29», παρά το γεγονός ότι το άρθρο 29 του προτεινόμενου νομοσχεδίου δεν έχει παρ. 7 ή 8.

5. Στο πλαίσιο του ν. 3213/2003 αναφερόταν ότι δηλώνεται η αξία κτήσης «εφόσον είναι διαθέσιμη» ενώ στο πλαίσιο του προτεινόμενου νομοσχεδίου αναφέρεται «εφόσον μπορεί να τεκμηριωθεί». Η αλλαγή αυτή της διατύπωσης δημιουργεί απορίες καθώς θα μπορούσε να θεωρηθεί ως περισσότερο περιοριστική, αναφερόμενη π.χ. μόνο μόνο σε αυτές τις περιπτώσεις για τις οποίες υπάρχουν παραστατικά ή επίσημα έγγραφα. Σε κάθε περίπτωση πρέπει να διευκρινιστεί το τι σημαίνει «εφόσον μπορεί να τεκμηριωθεί».

6. Στο πλαίσιο του ν. 3213/2003 αναφερόταν ότι «Σε περίπτωση υποθέσεως που τέθηκε στο αρχείο, αυτή δύναται να ανασυρθεί μόνο όταν γίνεται επίκληση ή αναφαίνονται νέα πραγματικά στοιχεία που δικαιολογούν την επανεξέταση ή καθίσταται αναγκαίος ο συσχετισμός της υποθέσεως με άλλη έρευνα της Επιτροπής» ενώ στο πλαίσιο του προτεινόμενου νομοσχεδίου αναφέρεται πως «Υπόθεση που τίθεται στο αρχείο, δύναται να ανασυρθεί με απόφαση της Επιτροπής Ελέγχου, μόνο εφόσον προκύπτουν νέα πραγματικά στοιχεία». Η τροποποίηση της διατύπωσης και η διαγραφή της φράσης «ή καθίσταται αναγκαίος ο συσχετισμός της υποθέσεως με άλλη έρευνα της Επιτροπής» δημιουργούν απορίες και προβληματισμούς. Σε κάθε περίπτωση προτείνεται είτε να επαναφερθεί η διατύπωση που υπήρχε στο ν. 3213/2003 είτε να ακολουθηθεί μία διατύπωση ανάλογη με αυτή που προβλέπεται στο άρθρο 43 παρ. 6 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας («Ο αρμόδιος εισαγγελέας ανασύρει τη δικογραφία από το αρχείο μόνον όταν αναφαίνονται νέα πραγματικά περιστατικά ή στοιχεία ή γίνεται επίκληση αυτών, τα οποία δικαιολογούν κατά την κρίση του την επανεξέταση της υπόθεσης»).

7. Στο πλαίσιο του άρθρου 35 του προτεινόμενου νομοσχεδίου προβλέπεται ειδικό αδίκημα «Για τα φυσικά πρόσωπα των χρηματοπιστωτικών οργανισμών και πιστωτικών ιδρυμάτων του δεύτερου εδαφίου της παρ. 6 του άρθρου 21, η μη τήρηση της υποχρέωσης του ίδιου εδαφίου τιμωρείται με φυλάκιση έως έξι (6) μηνών ή χρηματική ποινή» (ήτοι για τη μη διαβίβαση πληροφοριών). Σημειώνεται, ωστόσο, ότι στο πλαίσιο του ν. 3213/2003 η γενική διάταξη για την μη παροχή πληροφοριών προέβλεπε ποινή τουλάχιστον 6 μηνών.

8. Στο πλαίσιο του ν. 3213/2003 αναφερόταν πως: «Η δημοσίευση των δημοσιοποιούμενων στοιχείων στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης επιτρέπεται υπό την προϋπόθεση ότι δημοσιεύεται ολόκληρο το περιεχόμενό τους. Σε κάθε περίπτωση, δεν είναι επιτρεπτή η επιλεκτική δημοσιοποίηση ονομαστικών στοιχείων...» ενώ στο πλαίσιο του προτεινόμενου νομοσχεδίου αναφέρεται πως: «Όποιος αναρτά τα στοιχεία του πρώτου εδαφίου της παρ. 2 του άρθρου 32 ή δεν δημοσιεύει ολόκληρο

το περιεχόμενο των δημοσιοποιούμενων στοιχείων στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης κατά παράβαση της παρ. 2 του άρθρου 32, τιμωρείται με φυλάκιση έξι (6) τουλάχιστον μηνών και χρηματική ποινή».

9. Στο πλαίσιο του ν. 3213/2003 αναφερόταν ότι ο πρόεδρος της Βουλής με απόφασή του ρυθμίζει κάθε ειδικότερο θέμα ενώ πλέον προβλέπεται ότι ρυθμίζεται κάθε ειδικότερο διαχειριστικό θέμα.

10. Όπου στο πλαίσιο των κατηγοριών των υπόχρεων προσώπων γίνεται αναφορά σε «τακτικά μέλη» προτείνεται να αλλάξει η διατύπωση σε «τακτικά ή αναπληρωματικά μέλη» ή απλά «μέλη», ούτως ώστε να αποφευχθούν τυχόν παρερμηνείες ως προς τη σχέση των ειδικότερων διατάξεων με τη γενική διάταξη του άρθρου 3 παρ. 4 του προτεινόμενου νομοσχεδίου.

11. Όπου στο πλαίσιο του προτεινόμενου νομοσχεδίου γίνεται λόγος για πιστωτικά ιδρύματα, τράπεζες, χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς κ.ο.κ. προτείνεται να χρησιμοποιείται πάντοτε ο ίδιος όρος (π.χ. πιστωτικά ιδρύματα και χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί ή όποιος άλλος όρος θεωρηθεί πιο συμπεριληπτικός για τα αντίστοιχα νομικά πρόσωπα).

12. Προκειμένου να καταστεί εφικτός ο έλεγχος της πληρότητας των συντασσόμενων λιστών των υπόχρεων και ταυτόχρονα να εξασφαλιστεί ότι όλοι οι υπόχρεοι θα έχουν άμεση και βεβαία γνώση της υποχρέωσής τους να υποβάλλουν πόθεν έσχες, προτείνεται (είτε στο πλαίσιο του νόμου είτε στο πλαίσιο των αποφάσεων που θα εκδοθούν κατόπιν εξουσιοδότησης του νόμου) να υπάρξει κάποια πρόβλεψη περί γενικής «χαρτογράφησης» των θέσεων (και άρα των προσώπων) για τα οποία ο νόμος προβλέπει υποχρέωση υποβολής πόθεν έσχες, με την καταγραφή αυτή (των θέσεων) να υπόκειται σε δημοσίευση.

13. Με βάση το άρθρο 589 του ΚΠΔ «Οι διατάξεις του παρόντος κώδικα εφαρμόζονται και στις αξιόποινες πράξεις που προβλέπονται από ειδικούς νόμους. Κατ' εξαίρεση το άρθρο 10 παρ. 1 και 2 ν. 3213/2003 εξακολουθεί να ισχύει.». Η συγκεκριμένη πρόβλεψη θα πρέπει να αλλάξει, ούτως ώστε να παραπέμπει στον τυχόν νόμο που θα ψηφιστεί.

Συμπέρασμα και γενικές προτάσεις

Κατά τα αναφερόμενα στην ανάλυση συνεπειών ρύθμισης του προτεινόμενου νομοσχεδίου οι στόχοι που επιδιώκονται μέσω της νομοθετικής αυτής μεταρρύθμισης είναι μεταξύ άλλων: «Ο άμεσος εξορθολογισμός και ο εκσυγχρονισμός του νομικού πλαισίου για την υποβολή των Δ.Π.Κ. και των Δ.Ο.Σ., Η άμεση διευκόλυνση των υπόχρεων με την απαλλαγή τους από την περιττή ταλαιπωρία συλλογής των απαιτούμενων στοιχείων της δήλωσης,...Η αποτελεσματικότητα της διαδικασίας υποβολής Δ.Π.Κ. και Δ.Ο.Σ. και η ενίσχυση της διαφάνειας», Δυστυχώς, όμως, με τις προτεινόμενες διατάξεις δεν φαίνεται να επέρχονται (σε μεγάλο τουλάχιστον βαθμό) ουσιαστικές αλλαγές αλλά απλά να

αλλάζει η δομή του νόμου και η σειρά των διατάξεων. Πλην κάποιων θετικών εξελίξεων (όπως π.χ. η αυτόματη άντληση στοιχείων, η πρόβλεψη ρητού χρονικού διαστήματος εντός του οποίου μπορεί να κατατεθούν εκπρόθεσμα οι δηλώσεις, οι πειθαρχικές ποινές σε περίπτωση μη υποβολής δήλωσης, η συμπερίληψη των δηλώσεων για τις οποίες έχει υποβληθεί καταγγελία στις κατά προτεραιότητα ελεγχόμενες, η πρόβλεψη ποινής και για τους υπαλλήλους που καταχωρούν ελλιπώς τις καταστάσεις των υποχρέων), οι περισσότερες αλλαγές που λαμβάνουν χώρα δημιουργούν καίριους προβληματισμούς.

Οι κατά καιρούς συστάσεις της Greco και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου δεν φαίνεται δε, να λαμβάνονται ουσιαστικά υπ' όψιν κατά την κατάρτιση του προτεινόμενου νομοσχεδίου. Σημειώνεται ενδεικτικά (πέραν των όσων έχουν ήδη αναφερθεί ανωτέρω) ότι στο πλαίσιο του [πέμπτου κύκλου αξιολόγησης, η Greco](#) ανέφερε μεταξύ άλλων πως: «*Δοθείσας της πρόσφατης καθιέρωσης από την CIDA η GRECO την ενθαρρύνει για να αναπτύξει περαιτέρω την δραστηριότητά της με σκοπό να διεξάγει ουσιαστικό έλεγχο του περιεχομένου των Δηλώσεων Περιουσιακών Στοιχείων... Οι πολιτικοί σύμβουλοι δεν απαιτείται να αναφέρουν το παθητικό τους (υποχρεώσεις) (αν και μπορεί να πράξουν έτσι επί εκούσιας βάσης), οι οικονομικές τους δηλώσεις δεν δημοσιεύονται και όταν αποχωρήσουν από το αξίωμα, δεσμεύονται μόνον να αναφέρουν στο επόμενο έτος (ενώ η υποχρέωση για τα μέλη της κυβέρνησης παρατείνεται στα τρία έτη έπειτα από την ολοκλήρωση των καθηκόντων δημόσιας λειτουργίας). Εξαιτίας του τύπου πληροφοριών διαθέσιμων σε αυτούς και τα ζητήματα για τα οποία μπορεί να κληθούν να βοηθήσουν το υπουργό μπορεί να είναι τόσο ευρέα όσο ο υπουργός που υπηρετούν, η GET θεωρεί ότι πρέπει να είναι υποκείμενοι σε ισότιμο επίπεδο δημοσιοποίησης. Αυτό αποτελεί έλλειψη που ειδικά τίθεται κατά την εφαρμογή της σύστασης i, παράγραφος 37... επίσης γνωστοποιήθηκε αλλαγή στη νομοθεσία, η οποία έθεσε μη υποχρεωτικό πια για την CIDA να διεξάγει ελέγχους σε τραπεζικούς λογαριασμούς για μέλη της κυβέρνησης (και μέλη του Κοινοβουλίου). Η CIDA παρόλα αυτά επεσήμανε ότι, αν και δεν είναι υποχρεωτικό, κατέφυγε σε ελέγχους σε τραπεζικούς λογαριασμούς οποτεδήποτε πίστευε ότι είναι απαραίτητο. Πρόσφατες πρωτοβουλίες για την απλοποίηση των διευθετήσεων εφαρμογής, σχετίζονται με την ανάπτυξη κοινού διαδικαστικού κανονισμού το 2020, που καθιερώνει μερικές ελάχιστες προϋποθέσεις (ελάχιστος αριθμός διασταυρούμενων ελέγχων και εξετάσεων). Παρόλα αυτά, η GET θεωρεί ότι περαιτέρω πρωτοβουλίες μπορούν να ληφθούν για να μεγιστοποιήσουν τις συνέργειες και να ενισχύσουν την ανταλλαγή πληροφοριών με τις καλύτερες δυνατόν πρακτικές και μαθήματα που έχουν ληφθεί με βάση την εμπειρία που ήδη έχει κερδηθεί από τα υπεύθυνα μέρη. Συγκεκριμένα, η GET πιστεύει ότι η θετική εμπειρία, αρμοδιότητα, και μέθοδοι επαλήθευσης της Αρχής για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (ξέπλυμα χρήματος) μπορούν ευρέως να ωφελήσουν άλλα όργανα επιθεώρησης με ευθύνες στον τομέα αυτό. Επιπλέον, η GET τονίζει ότι το κοινό δύναται να παίξει αποφασιστικό ρόλο στην αρωγή της αναγνώρισης παρατυπιών. Η GET ενθαρρύνει τις αρχές να*

σκεφθούν εκτεταμένα από την άποψη αυτή, με την δέουσα αναφορά στα δικαιώματα των ατόμων που δηλώνουν, συμπεριλαμβανομένων σχετικά των προϋποθέσεων του GDPR (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία των Δεδομένων)... Η GRECO συστήνει την περαιτέρω βελτιστοποίηση και ενίσχυση της εποπτείας των δηλώσεων περιουσιακών στοιχείων και οικονομικών συμφερόντων των ατόμων στα οποία έχουν ανατεθεί υψηλά εκτελεστικά καθήκοντα». Με βάση τα ως άνω, προτείνεται όπως στο πλαίσιο του προτεινόμενου νομοσχεδίου: α) προβλεφθεί το να υπόκεινται σε δημοσιοποίηση και οι δηλώσεις των πολιτικών συμβούλων (μετακλητών, ειδικών συμβούλων κ.ο.κ.) των υποχρεωτικά ελεγχόμενων προσώπων, με ταυτόχρονη πρόβλεψη της δήλωσης και του παθητικού της περιουσίας τους και της υποχρέωσης υποβολής Δ.Π.Κ για 3 έτη μετά την απώλεια της ιδιότητας τους, β) εξασφαλιστεί η μέγιστη δυνατή διαφάνεια και η πρόσβαση του κοινού σε όσο το δυνατόν περισσότερα στοιχεία, π.χ. μέσω της επαναφοράς των χρονικών ορίων που προβλέπονταν στο ν. 3213/2003 περί δημοσιοποίησης της δήλωσης, μέσω της δημοσιοποίησης των Δ.Ο.Σ., μέσω της αύξησης των στοιχείων που περιλαμβάνονται στην ετήσια έκθεση της Επιτροπής Ελέγχου κ.ο.κ., γ) προβλεφθεί (όπως προτάθηκε και ανωτέρω) αυξημένο κατώτατο ετήσιο ποσοστό ελεγχόμενων υποχρέων και καταστεί υποχρεωτική άρση του απορρήτου για την ολοκλήρωση του ελέγχου, δ) επαναφερθούν οι διατάξεις περί δήλωσης κινητών μεγάλης αξίας, μετρητών και στοιχείων του παθητικού, οι οποίες είχαν συμπεριληφθεί στο ν. 3213/2003 προς ικανοποίηση παλαιότερων συστάσεων της Greco.

Στη διάθεσή σας.

Με εκτίμηση,

Στέφανος Λουκόπουλος, Διευθυντής Vouliwatch